

Tyresö kommun

Socialnämnden

Remissvar på Tyresö kommuns socialförvaltning promemoria: Analys och beräkningar av behov av stöd och service för personer 65 år och äldre.

Socialförvaltningen har tagit fram ett material som på ett övertygande sätt visar att Tyresö kommun står inför en stor utmaning om de äldre ska kunna se framtiden an på ett tryggt sätt.

Socialförvaltningens beräkningar och analys ger en väldokumenterad och tydlig bild av de ökande omsorgs- och vårdbehoven de närmaste åren. Dagens tillgång och den planerade utbyggnaden på platser i äldreboende tyder snarare på att framtiden för de äldre blir både oviss och otrygg. Risken är att de anställda inom såväl förvaltning som ute på fältet tvingas vidta kortsiktiga och kostsamma åtgärder i brist på långsiktiga lösningar. År 2014 blev kostnaderna långt högre än budgeterat. Enbart köp av externa platser har fyrdubblats på tre år. Att denna kostnadsexplosion skulle upphöra är inte trovärdigt. Allt större ansvar och arbete läggs på anhöriga och närstående. Det är den verkligheten de politiska instanserna måste ta ansvar för och hantera. Vi ställer oss helhjärtat bakom den analys som Socialförvaltningen gjort.

Äldreboenden

PRO och SPF Seniorerna i Tyresö har såväl i remissen till Nämndplanen för 2015, i remissen över Planeringsförutsättningar för Kommunplan 2016 – 2018 samt i remissen över översiktsplan för Tyresö kommun kraftigt understrukt att behovet av vårdplatser inte är tillräckligt idag. Och det kommer att bli värre. Socialförvaltningen pekar på att andelen äldre personer över 65 år beräknas öka med 38 procent fram till år 2030. Tyresö kommun har en mycket högre ökningstakt av antalet äldre än resten av riket. Detta har varit ett känt faktum under lång tid. Och högst ökningstakt är det i åldersgruppen över 80 år. Alltså i "den mest omsorgskrävande gruppen" enligt Socialförvaltningen.

Idag förfogar kommunen över 247 platser. Alla är belagda. Därtill kommer ett antal korttidsplatser och dagvårdsplatser. Det är i dagsläget osäkert eller oklart om och när de planerade nya äldreboendena blir färdiga, samtidigt som prognosen över det faktiska behovet av vård- och omsorgsboende beräknas uppgå till 371 år 2020. I tabell 2 (sid13) framgår att det enligt Nämndplan/prognos för år 2015 ska finnas 297 egna platser. Så är inte fallet. Det finns idag 247 platser, vilket innebär ett underskott på 50 platser för 2015. Och det prognostiserade antalet platser kommer heller inte att nås, eftersom det är högst oklart när Krusmyntan byggs. Om inte kommer det att saknas 67 platser år 2016. Platsbristen blir än värre under de närmaste åren, samtidigt som andelen demenssjuka och särskilt vårdkrävande kommer öka kraftigt. Det är ingen överdrift att påstå att situationen är ohållbar.

I brist på egna vård- och omsorgsplatser tecknar kommunen idag ramavtal med externa utförare. Det är en kostsam verksamhet. I vissa fall kan det vara nödvändigt att skaffa externa vårdplatser. Etniska, språkliga och särskilt krävande behov kan motivera detta, men det kan under inga omständigheter rättfärdiga att kommunen avstår från att bygga ut egna platser. Eftersom situationen är likartad i grannkommunerna bör man utgå från att kostnaderna för köp av externa platser pressas uppåt, vilket också talar för att kommunen bör bygga fler egna vårdplatser.

Hemtjänst

De flesta utredningar om de äldres hälsa och livsvillkor pekar i en riktning. Våra äldre lever längre och har god hälsa långt upp i åren. 8,6 procent av tyresöborna över 65 år har någon form av hemtjänst. Bland de äldsta över 90 år hade 42 procent hemtjänst. Behoven väntas öka under åren framöver även om vårdbehovet skjuts uppåt i åldrarna.

Hemtjänstpersonalen har ett viktigt och ansvarsfullt arbete. Det är nödvändigt att kompetensen är och förblir hög. Vi konstaterar att den personal som arbetar inom kommunens hemtjänst till cirka 85 procent har minst undersköterskekompetens. Motsvarande siffra bland de privata utförarna ligger på cirka 50 procent. Socialförvaltningen har satt upp att även de privata utförarnas personal ska nå upp till 75% undersköterskekompetens inom ett år. Vi instämmer i att kompetenskraven bör skärpas. Vi har vidare i remissen till Nämndplanen för 2015 starkt understrukit att den så kallade Silviacertifieringen snabbt bör komma igång för den kommunanställda personalen.

Vi ser vidare ingen anledning varför kommunen i sin upphandling av privata utförare ska acceptera en lägre kompetens än hos den egna personalen. Ersättningen från kommunen till de privata är ju densamma per timme som till kommunens hemtjänst.

Lagen om valfrihet (LOV) infördes i april 2014. Ett år senare visar det sig att de som fått välja utförare till 67 procent valt kommunen och ett litet antal privata utförare (främst Lindalens hemtjänst) valts av 32,9 procent. I jämförelse med 2013 har endast en marginell förskjutning ägt rum. I några fall är det endast enstaka omsorgstagare som valt något annat än de två största utförarna. Vi kan inte se annat än att LOV mest inneburit ökade administrativa krav och kostnader på förvaltningen utan att någon kvalitetsförbättring skett.

Säkert har såväl de privata utförarna som deras personal goda ambitioner. Men det är ofrånkomligt att en lägre kompetensnivå också måste få konsekvenser i det dagliga arbetet. Om det inte vore så finns det heller inget behov av vidareutbildning. Lägre kompetensnivå brukar också innebära lägre löner. Den framkomliga vägen för kommunen för att säkerställa god kompetens och rimliga löne- och anställningsvillkor är att skärpa kraven på utbildad personal vid upphandlingen.

Kommunens hemtjänst är uppskattad och cirka 70% av de äldre anlitar kommunens hemtjänst efter införandet av LOV (lagen om valfrihet). Trots att kort tid har gått så tyder inget på att Tyresö utgör någon attraktiv marknad för privata hemtjänstföretag. Uppenbart är att kravet om valfrihet snarare kommer från den politiska majoriteten än från vårdtagarna.

Det ökande antalet äldre i kommunen ökar behovet av hemtjänsttimmar med 10.000 per år fram till år 2020. Om man ser till de senaste årens utveckling och den demografiska utvecklingen kan även denna beräkning visa sig vara en underskattning.

Hemtjänsten ska tillgodose de viktigaste behoven av omvårdnad, service och liknande. Men även om hemtjänstpersonalen gör ett uppoffrande arbete tvingas många äldre leva ensamma och isolerade under större delen av dygnets timmar. Anhöriga och vänner finns ofta långt borta. Det behövs insatser för att bryta social isolering och att bidra till fysisk och intellektuell stimulans. Socialförvaltningen pekar på behov av samverkansformer mellan olika aktörer för att underlätta för de äldre att "leva som vanligt" och bo kvar hemma med mer stöd och service. Vi instämmer i detta. All erfarenhet talar för att sådana insatser förlänger ett aktivt liv och minskar behovet av vårdinsatser.

Socialförvaltningens promemoria avslutas i en analys av faktorer som har bäring på planering och framförhållning inom äldreomsorgen. Vi instämmer i de punkter som ingår i sammanfattningen.

En inventering och översyn av befintliga vård- och omsorgsboenden bör snarast genomföras

Behoven av ett ökat hemtjänstbehov bör också ses över. Här bör man särskilt se till kraven på kompetens och vidareutbildning av personalen.

Vi instämmer i behovet av att kommunen nu utvecklar olika former av samverkan. Erfarenheterna är långa och många av denna typ av insatser från såväl pensionärsorganisationerna som andra ideella organisationer. Vi föreslår därför att kommunen samlar olika aktörer i syfte att skapa samverkansformer som kan göra insatser för de äldres välbefinnande som komplement till de nödvändiga vårdinsatserna. De bör leda till att särskilda projekt genomförs. Kommunen bör anvisa särskilda ekonomiska resurser så att åtgärderna märks. Både PRO och SPF Seniorerna i Tyresö är beredda att aktivt delta i en sådan satsning.

Socialförvaltningen har pekat på en rad andra viktiga åtgärder som krävs för att en förbättra tillvaron för både de äldre och deras anhöriga. Bland annat pekar man på dagverksamhet, bostadsanpassning. Vi instämmer i detta. En rad förebyggande insatser kan göras för att skapa möjligheter till aktivitet och social samvaro. Det behövs fler sociala träffpunkter.

De äldre tyresöborna har satsat sitt liv och arbete på att skapa ett bättre samhälle. Och de har lyckats. Tyresö är en välutrustad kommun med god ekonomi. De äldre har rätt att göra anspråk på en trygg tillvaro också för resten av sina liv. Det som Socialförvaltningen pekat på och som vi i denna skrivelse understrukt är att verkligheten tyvärr kan bli den motsatta. Snarare ser vi brister på en rad områden och osäkerhet om de äldre verkligen kan påräkna en god omsorg i framtiden.

Tyresö den 28 april 2015

PRO Tyresö

Bo Toresson

SPF Seniorerna Tyresö

Kerstin Hallgren